

RECORREGUT PER LES REVISTES INDEPENDENTS I MINORITÀRIES

Les publicacions que van en contra del dirigisme cultural, és a dir, on el contingut és personal, experimental i interdisciplinari, no acostumen a tenir diners per ser creades, difoses i distribuïdes. Però és a través seu que l'autor guanya experiència, i que s'expressen idees avantguardistes, alternatives i marginals que tard o d'hora la indústria cultural assimila. Crua injustícia.

A Catalunya tenim una tradició de publicacions contraculturals que arrenca el segle XIX amb capçaleres com ara *Ariel* i 391 i viu el millor moment en els anys 70 i 80 del segle XX, quan n'apareixen a manta, entre les quals, per citar dos noms selectes més, *Èczema* i *Neó de Suro*.

A continuació us n'ofereim vuit de paradigmàtiques que actualment han pres el testimoni, que ofereixen una bona qualitat gràfica i de contingut (en català i castellà), amb la voluntat de sortir amb una certa regularitat. I costen el preu d'un cafè amb llet i un croissant o són gratuïtes. Són *El Naufraguito*, *Malal·letra*, *Garabattage*, *Black Tipogràfic*, *Al buit*, *Esquerp*, *Recto* i *El Tacte que Té*.

El caràcter submergit –expressió de la gent de KRTU de la Generalitat, que ha investigat repetidament les diverses manifestacions de la contracultura– d'aquestes publicacions en fa difícil trobar-hi gaires més coincidències. Les fan tant antics resistents culturals –de vegades venent la fatiga– com carn fresca. En general compten per superar la fase eufòrica inicial, després de la qual la majoria d'aquest tipus de publicacions desapareixen, amb la complicitat dels col·laboradors, que no cobren, esclar. Els diners d'un número serveixen per fer l'altre, la inventiva i les hores comptades sense rellotge substitueixen les ajudes econòmiques externes i les noves tecnologies faciliten i abarateixen la feina. En un món individualitzat com l'actual, l'autor tot sovint és un, tot i que també les *colles d'amics* continuen promovent actes de resistència contra la cultura oficial i comercial.

Fes-t'ho tu, si no vols naufragar. “Fes-t'ho tot tu si és possible perquè sinó en el primer número tindràs molts col·laboradors però aviat entraràs en crisi”. Aquesta és la primera idea clau de Ceferino Galán, creador d'*El Naufraguito*, que és el paradigma del que és un *fanzine*: molt treball manual i interpretació personal de les coses, cosa que vol dir que conté idees, enganxines, objectes com ara puntes de llapis, desplegable i fins i tot un suplement al final, *El Mininaufraguito*, i ens porta a la segona idea clau de Galán, que és que “una petita publicació artesanal ha de tenir alguna cosa que la diferenciï de les publicacions comercials”.

Galán sap de què parla. Va treure *El Naufraguito* per primera vegada el 1989, per pre-

sentar alguna cosa seva al Grup TACA d'artistes plàstics del barri de Sant Andreu de Barcelona, que editava el butlletí *El Naufrag*. Empleat prejubilat de banca des de fa poc, amb estudis de ceràmica i tipografia, té com a col·laboradors regulars les seves filles, Susana i Cèlia, periodista i cineasta, respectivament, i Nacho Casanovas, un il·lustrador valencià creador del *fanzine* *Como vacas mirando al tren*. Però la majoria de textos són seus. Tret de les aportacions tridimensionals, entra tot el material dins l'ordinador, i quan ha fet un per un els exemplars els porta a les llibreries. La primera vegada n'edita 100, i després en va fent de 20 en 20.

Galán ha tret cada any quatre o cinc números d'*El Naufraguito*, monotemàtics a partir del número 5, quan va parlar dels pilars: la tradició, la religió, la família. Ara enllesteix *Devuélveme el rosario de mi madre*, que anirà de boleros. El *fanzine* té unes 16 pàgines de la mida d'un foli A6 i es ven per 1,80 euros. Galán ni hi perd ni hi guanya, i una altra idea clau seva és que un *fanzine* no ha de costar diners a qui el fa. “Pots tenir-ne la pretensió, però dubto que es pugui guanyar un duro”. En el darrer Saló del Còmic de Barcelona li van donar el premi al millor *fanzine*, però el que li interessa és el món de l'autoedició. Quan quedem, m'ensenya un relat que li van llançar al cap (va caure?) mentre feia el servei militar a Mallorca, del qual n'ha publicat al número 50 d'*El Naufraguito* la primera i última pàgina. És la història d'un home que mata el seu pare, va a la presó, s'ajunta amb una dona i “al final sobreviu”. És el primer naufrag que Galán va conèixer.

A poc a poc i malal·letra. *Malal·letra* acull els punts de vista de Laia Calvet (Vilanova i la Geltrú, 1976), a qui també li agrada enganxar-hi i encantar-hi objectes diversos. Al costat de les seves propostes agosarades, hi ha les d'aquells a qui ha convidat a dir-hi la seva sobre el tema de cada número, són entre cinc i una quinzena, cada vegada.

Malal·letra va néixer a començament d'aquest any. Calvet –dissenyadora gràfica, tot i que ara no exerceix– ja havia creat el 1994 el *fanzine* *El Sellu*, on durant 30 números va entrevistar els cantants de grups com ara Els Pets, Lax'n'Busto i Elèctrica Dharma. El 1999 va publicar el llibre de poemes *...sota les cendres* (Solsona Comunicació), del qual va fer una versió en fotocòpies per als amics. De vegades recita poesia en sessions on posa a la venda una *capsa sorpresa* amb els seus

A 'BLACK TIPOGRÁFICO' FAN EXPERIMENTS AMB L'ALFABET

poemes i objectes relacionats.

Els quatre números que han sortit fins ara de *Malal·letra* han estat dedicats a la sang, la comunicació/incomunicació, el foc i, el novembre passat, la por. Entre els articles publicats, Calvet destaca les lletres inèdites de cançons de Kitsch, enviades pel mateix cantant i lletrista Lluís Costabella, i la

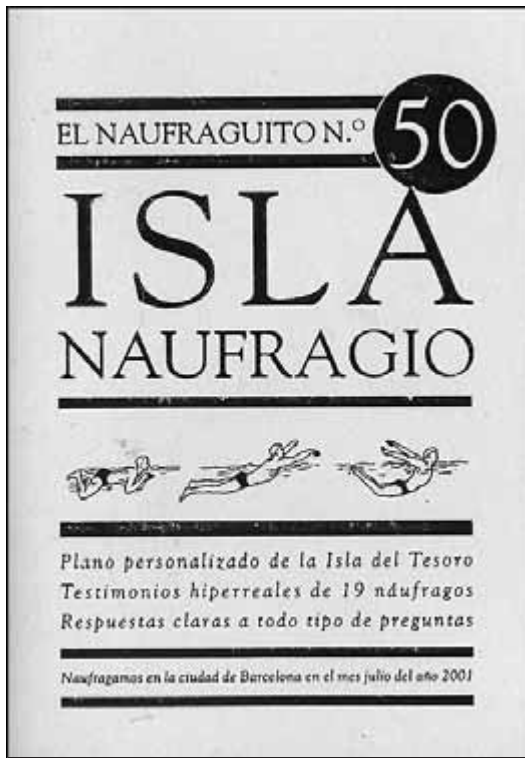
artesa que vull que desprenqui, l'aire de peça única... Quan algú em fa aquest comentari em sento molt feliç del que estic fent”, explica Calvet.

De la fotocòpia al fotolit. Els títols nous es venen més, expliquen mig en broma mig seriosament els creadors de *Garabattage*, i per això l'espai per a la capçalera en aquesta publicació d'il·lustració el pren una paraula que fa referència al contingut del número, el primer dels quals va sortir la primavera del 2001. Laia Feliu en va tenir la idea i la comparteixen Luci Gutiérrez, Laura Ginés, Riki, Pere Ginard, Marc Torrent, Josep Rodés i Pau Maríjuez, entre d'altres.

Els col·laboradors de *Garabattage*, que comencen a enfrontar-se a les primeres entrevistes en el món de la il·lustració, hi deixen la seva adreça de contacte; així que la revista també pot servir com a catàleg. A partir del número 5, que anava sobre el sexe, serà editada per una petita editorial especialitzada en il·lustració i còmic dur, D2ble

D2sis, d'un dels propietaris de la botiga de còmic barcelonina Freaks, Francisco Lozano, que personalment arrisca els seus diners per potenciar els dibuixants de còmic i il·lustradors. Serà un número de 48 pàgines, que costarà 3 euros, una mica més que fins ara, que valia segons el que costés fer-lo (aconseguien una mica de publicitat), i una mica més gran de l'habitual format A6.

La revista no ha deixat de créixer: més color, més pàgines i un tiratge que en el proper número arribarà al miler d'exemplars, després de començar amb un centenar fets amb fotocòpies. Els seus autors també preveuen treure-la en comptes de, si fa no fa, cada

PORTADA D'EL NAUFRAGUITO, QUE TÉ CATORZE ANYS

cessió en primícia d'una cançó inèdita de Relk (amb els tres primers *Malal·letra* hi anava inclòs un CD de música: de Casual, Relk i Roger Mas, respectivament, i el darrer inclou un CD amb un micrometratge de cinema amb elements 3D).

També destaca la col·laboració en el primer número del citat Ceferino Galán, que va ser per a ella “una mena de benedició”, i la influència de Brosa i les caixes d'art de finals dels 90, *Cave Canis*.

Malal·letra té 40 pàgines, format A6 i un preu de 3 euros. El tiratge és de 100 exemplars, que Calvet munta a mà un per un. “Potser hi haurà gent que el trobarà poc professional, no hi estic d'acord, té just l'aire

mig any com fins ara, cada tres mesos, “perquè cada cop saps més com funciona”.

Tipomaníacs. La fascinació per les formes dels caràcters tipogràfics de Jordi Villafranca (Barcelona, 1974) es materialitza a *Black Tipogràfic*. “Representar un concepte tipogràficament sempre ha estat un repte. Si a això li afegim la meua poca destresa per generar tipografies amb el programari adequat, el resultat és *Black Tipogràfic*”, explica aquest dissenyador gràfic, que va treure la seva revista fa un any i mig, quan es va adonar que a Barcelona no n'hi havia cap de dedicada a l'experimentació tipogràfica. I això que, segons ell, a Barcelona la gent devora qualsevol tipus de revista relacionada amb les últimes tendències.

Villafranca, que està obert a les aportacions de caràcter tipogràfic, fa el seu projecte quan li ho permet la feina en un estudi de disseny gràfic: des de la maquetació fins a la venda d'espai publicitari. Fins ara n'ha tret quatre números (quatre lletres), amb una periodicitat de dos o tres a l'any. Els tres primers eren un *fanzine* de distribució gratuïta –“l'esquer perquè els punts de venda s'interessessin per la revista”– de vuit pàgines impreses digitalment. A partir del quart va canviar la filosofia del producte i va augmentar les pàgines fins a 32 i el tiratge inicial de 100 exemplars a 400, amb una millora de qualitat d'impressió, que segueix sent a una tinta. Això, evidentment, va repercutir en el cost de producció i Villafranca va haver de posar un preu de 3 euros a la seva revista, que fa un pam per un pam.

En el quart número Villafranca va introduir també l'entrevista. Va començar amb el tipògraf argentí Ramiro Espinoza i, com a anècdota, va significar l'èxit de *Black Tipogràfic* a l'Argentina. El número E, que està pendent de sortir, inclourà un parell d'entrevistes a dissenyadors que també treballen en projectes de baix pressupost. Hi haurà una ressenya molt rica de Raúl Mario Rosarivo, un tipògraf humanista del segle passat.

La festa de la cultura. No totes les publicacions contraculturals tenen format de revista. És el cas d'*Al buit*, que és un envàs de plàstic, aplanat i tancat hermèticament, que conté diverses creacions plàstiques i literàries tant dels promotors com d'autors que els són còmplices. La revista va ser presentada la primavera del 2002 i tindrà deu números.

La seva mort és anunciada des del començament perquè, segons explica Gerard Altaió (Santa Perpètua, 1978), que n'és l'element vertebrador, “la voluntat és intentar recollir l'esperit de l'època, i això vol dir un principi i un final en l'espai d'exploració”.

Els creadors d'*Al buit* –que varien amb el temps però entre els quals cal citar a més